

Şiddet mağduru kadınların kadına yönelik şiddet algısı: Karaman örneği¹

Ahmet Özalp* & Ahmet Albayrak**

Öz

Araştırmanın temel amacı kadına şiddet konusunda şiddet mağduru kadınların görüşlerinden yola çıkarak onların kadına şiddet konusunu nasıl algıladıklarını anlamaktır. Kadına şiddet sorununun anlaşılması ve çözümünde şiddete maruz kalan kadınların duygu ve düşünceleri oldukça önemlidir. Temel problemi “şiddete maruz kalan kadınlar, kadına yönelik şiddeti nasıl algılamaktadır?” Bu araştırmanın evreni Türkiye’de şiddete maruz kalan kadınlardır. Araştırmanın örneklemini ise Karaman il merkezinde şiddete maruz kalan ve kartopu tekniği kullanılarak ulaşılan, araştırmaya katılmayı kabul eden şiddet mağduru 15 kadın oluşturmaktadır. Nitel araştırmada önceden hazırlanmış olduğumuz soruları içeren yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmada açık uçlu sorular kullanılmış ve mülakatlar şiddet mağduru kadınlarla yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın sonucunda, şiddet mağduru kadınların; şiddet uygulayan erkeklerin dövmeli ve façalı olması gibi birkaç fiziksel özelliği dışında fiziksel özelliğinin ayırt edici olmadığını, ancak kişilik özellikleri açısından bazı belirgin özelliklere sahip olduklarını düşündükleri, ideal erkek algılarının yaşadıkları olaylardan etkilenerek şekillendiği, etkisi bakımından psikolojik ve sözel şiddetin kadınları daha çok etkilediği, acil müdahale bakımından fiziksel ve cinsel şiddete daha acil müdahale gerektiği algısına sahip oldukları, büyük bir çoğunluğunun şiddetin haklı gerekçesinin olamayacağını düşündükleri, bazı kişilik özelliklerine sahip olan erkeklerin şiddetten kaçınacağına dair algıya sahip oldukları, koruyucu ve önleyici tedbirlerin olumsuz sonuçlara sebebiyet verebileceğini değerlendirdikleri, toplumun dini ve ahlaki değerlerinde yaşanan değişimlerin kadına şiddetin artışında etkisinin olduğunu düşündükleri, Allah korkusunun kadına şiddetin önlenmesinde önemli olduğu ve medyanın kadına şiddeti artırdığına dair algıya sahip oldukları, aile içi sorunlarda kadının yardım talep etmesi durumunda ve bir bildirim veya ihbar olması durumu dışında kolluk kuvvetlerinin basit ve çözümlenebilir sorunlarda müdahale etmemesi gerektiğini düşündükleri, kadına şiddetin karşılığında cezaların ağırlaştırılması gerektiğini savundukları ve eskiden uygulanan cezaların tekrar gündeme gelmesini arzuladıkları sonuçlarına ulaşmıştır.

Anahtar Kelimeler: Şiddet, kadın, suç, mağdur, Karaman

The Understanding of violence against women by women victims of violence: The case of Karaman

Abstract

This research aims to understand how women who are exposed to violence perceive violence against women. This research is very important in terms of understanding the problem of violence against women and giving place to the feelings and thoughts of women who have been exposed to violence in its solution. The main problem is “how do women who are exposed to violence perceive violence against women?”. The universe of our research is women who are exposed to violence in Turkey. The sample of the research consisted of 15 women who were exposed to violence in Karaman city center and were reached by using the snowball technique. A semi-structured interview form with pre-prepared interview questions, which is one of the qualitative research methods, was used. Open-ended questions were used in the research and the interviews were face-to-face with women who were exposed to

¹Bu çalışma “Şiddet mağduru kadınların kadına yönelik şiddet algısı: Karaman örneği” başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

*Doç. Dr., Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, E-posta: ozalpahmet@kmu.edu.tr, ORCID ID: 0000-0003-3134- 3084

**Yüksek Lisans Öğrencisi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, E-posta: shuahmetalbayrak@hotmail.com, ORCID ID: 0000-0001-8962- 5100

violence. In our research, it was understood that the physical features of women who were subjected to violence were not distinctive, except for a few physical features such as tattoos and headbands. However, it has been found that women who have been subjected to violence think that they have some distinct differences in terms of personality traits. In terms of effect, it has been understood that psychological and verbal violence pushes women to depression more and their perceptions of ideal men are formed by being affected by the events their experiences. Women have the perception that more urgent intervention is needed for physical and sexual violence, and it is emphasized that the vast majority of them cannot justify violence. Women who have been subjected to violence think that they have developed a perception that men with certain personality traits will avoid violence. They evaluate that protective and preventive measures aimed at preventing violence can cause negative consequences. It has been frequently stated that the changes in the religious and moral values of society have an effect on the increase in violence against women. Women who have been subjected to violence have a perception that the fear of God is important in preventing violence against women and that the media increase violence against women. They frequently emphasized that they wanted the law enforcement officers not to intervene in simple and solvable problems, except in the case of a notification, if the woman requests help in domestic problems.

Keywords: Violence, woman, crime, victim, Karaman

Giriş

Tarihteki en eski kazılarda dahi şiddet bulgularına rastlanmıştır. Şiddet kavramı insanlık tarihi kadar eski bir kavramdır (Köseoğlu, 2018, s. 78). Şiddet konusunda yaşanan olaylar ve mağdurlar incelendiğinde şiddete çoğunlukla savunmasız ve güçsüz kimselerin maruz kaldıkları görülmektedir. Şiddetten en çok mağdur olan gruplar; çocuklar, kadınlar ve yaşlılardır (Şen, 2018, s. 28). Kadınlar tarih boyunca şiddet ve saldırganlık içeren davranışlara maruz kalmıştır. Kadın hareketleri ile birlikte kadına şiddet sorunu gündeme gelmeye başlamıştır (İçli, 2007, s. 379). Kadına yönelik şiddet kavramı 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun ikinci maddesinde; “Kadınlara, yalnızca kadın oldukları için uygulanan veya kadınları etkileyen cinsiyete dayalı bir ayrımcılık ile kadının insan hakları ihlaline yol açan ve bu kanunda şiddet olarak tanımlanan her türlü tutum ve davranış.” olarak tanımlanmıştır (6284 Sayılı Kanun, 2012: 2). Aktaş (2006, s. 34) ise kadına yönelik şiddeti; “Kadının birlikte yaşadığı erkek tarafından fiziksel güç kullanılarak ya da korkutularak yıldırılması.” şeklinde tanımlamıştır. Kadınlar gerek aile içerisinde gerekse toplumsal yaşam içerisinde şiddete maruz kalabilmektedir. Kadına şiddet yalnızca belli bir toplumun sorunu değildir. Dünya Sağlık Örgütü raporuna göre şiddetin yaygınlığı konusunda son 12 aylık dönemde en yüksek oran % 20 ile Sahra Altı Afrika’dadır. En düşük oran ise % 3 ile Avustralya ve Yeni Zelanda’dadır (WHO, 2021 aktaran KGSM, 2021, s. 17). Yapılan araştırmalar Türkiye’de her 10 kadından 4’ünün hayatı boyunca herhangi bir dönemde partnerinin fiziksel ve/veya cinsel şiddetine maruz kaldığını göstermiştir (KGSM, 2021, s. 23). Bu sorunun tespit edilmesi, araştırılması ve çözüme kavuşturulması açısından şiddete maruz kalan kadınların görüşlerinin alınması ve kadına şiddet algılarının belirlenmesi çok önemlidir. Günümüzün en büyük sorunlarından biri haline gelen kadına yönelik şiddet kavramı çeşitli araştırmalara konu olmuştur. Birçok araştırmada kadına yönelik şiddetin nedenleri, sonuçları ve kadına şiddetin profili ortaya konmuştur. Kadına yönelik şiddet algısı da birçok araştırmada incelenmiş, toplumun kadına şiddeti nasıl algıladığı araştırılmıştır. Araştırmamız kadına şiddetin şiddet mağduru kadınlar tarafından nasıl algılandığının anlaşılması noktasında katkı sağlayacak niteliktedir.

Kadına yönelik şiddet sorununu açıklamaya yarayacak birçok teori vardır ve sembolik etkileşimcilik kuramı bu kuramlardan biridir. Sembolik Etkileşimcilik kuramına göre toplumsal etkileşim bireylerin nesnelere atfettiği anlamı ve olayları algılama biçimini etkilemektedir (Wallace & Wolf, 2012, s. 292). Sembolik etkileşimcilik teorisinin temsilcileri; George Herbert Mead ve Herbert Blumer’dır (Gökulu, 2019, s. 174). Aynı kişi, nesne veya olaya verilen tepki herkeste farklıdır ve verilen tepkiler kalıcı değildir, zamanla değişebilir. Sembolik etkileşimcilik, gündelik yaşamdaki ilişkilerin, eylemlerin ve etkileşim biçimlerinin, anlamlandırmada önemli bir rolü bulunduğunu, insanların davranışlarını birbirlerine ilettikleri

sosyal sembollerden etkilenecek oluşturduğunu, insan davranışlarının ve toplumsal eylemlerin anlaşılması açısından, bireylerin olaylara ve nesnelere yüklediği anlam ve sembollerin araştırılması gerektiğini savunur (Gökulu, 2019, s. 175, 179; Akıncı, 2018, s. 154). Sembolik etkileşimcilik kuramı, kadına şiddetin anlaşılması için şiddet mağduru kadınların, kadına şiddet olaylarına yükledikleri anlam ve sembollerini açıklamak açısından oldukça önemlidir.

Kadına şiddet sorununu açıklamaya yarayacak bir diğer kuram feminizm kuramıdır. 19. yüzyıldan itibaren daha organize bir şekilde anılmaya başlanan bu kuram ataerkil toplumlarda yaşanan kadınların soyutlanması, hor görülmesi ve yaşadıkları benzeri sorunları araştırmakta ve kadınların bu sorunlarını giderme mücadelesini konu edinmektedir (Atan, 2015, s. 3). Feminizm siyasi, sosyal ve iktisat alanında cinsiyetler arasındaki eşitlikleri savunmaktadır ve kadının eşitlenme çabasını konu edinir (Sağlam, 2020, s. 394). Feminizmin yalnızca siyasal, sosyal ve iktisadi alanda değil, sağlık, eğitim, ekonomi, hukuk gibi hayatın birçok alanında bu çabasını sürdürdüğü söylenebilir. Feminizm teorisi farklı ideolojilerin etkisiyle zamanla ayrılmıştır. Ortaya çıkan bazı feminizm türleri şunlardır: Liberal, Marksist, sosyalist, radikal ve kültürel feminizm. Liberal feminizm kadınların toplumsal yaşamla birlikte siyasi alanda da söz sahibi olması gerektiğini savunmaktadır. Çünkü “Yurttaş olmak, temsil hakkına sahip olmak ve oy kullanmakla olur” (Göçeri, 2010, s. 24). Öncüsü Mary Wollstonecraft olan liberal feminizm erkeklerin kadınlar üzerindeki egemenliğini sonlandırmayı amaç edinmiş, ilk olarak kadınların da erkekler gibi oy kullanabilmesini hedeflemiştir (Altınbaş, 2006, s. 25). Liberal feministler aileyi doğal, olması gereken ve sahip çıkılması gereken bir yapı olarak görürler. Ailede kadının da erkekler gibi hak ve özgürlüklere sahip olması gerektiğini savunurlar. Sosyalist feminizm, kadınların ev içi üretimlerinin ve ev içindeki emeğinin görünmediğine dikkat çekmiş ve bu durumun kadın erkek eşitsizliği konusunda önemli etkileri olduğuna inanmıştır. Sosyalist feminizm kadınların ev içi üretimleri ve emeklerinin göz ardı edilmesini eleştirmiştir (Güneş, 2018, s. 148). Sosyalist feminizm kadına verilen evde yemek yapma, çocuğa bakma gibi rollerin karşılığında, kadınların herhangi bir ücret almaması ve ucuz iş gücü haline gelmesi sebebiyle bu rollere karşı gelmektedir. Kadınların kendilerini ezdirmemeleri ve kaderlerine razı gelmemeleri gerektiğini savunmaktadır. Bu düşüncelerini sosyalist feministler yumruklarını sıkarak ve “yeter artık” sloganıyla savunmaktadırlar (Göçeri, 2010, s. 28). Radikal feministler sosyalist feminizmin aile konusundaki görüşlerini daha ileri götürmüş, ailede kadının ekonomik özgürlüğü, cinsel baskıya maruz kalması, çocuk doğurması ve benzeri konularını tartışarak sosyalistlerin görüşlerine farklı bir boyut kazandırmıştır (Atan, 2015, s. 12). Radikal feministler erkeklerin kadınlar üzerinde güçlerini sürdürmek istediklerini savunmakta ve kadınlara yönelik uygulanan her türlü şiddetin bunun kanıtı olduğunu belirtmektedir. Ataerkillik kavramı radikallere göre erkeğin kadın üzerindeki tarihi baskısını ifade etmektedir (Atan, 2015, s. 11). Bu baskıları eleştirerek ailenin ve ilişkilerin de baskı altından kurtulması gerektiğini savunmuşlardır. Radikal feministler heteroseksüel ailenin ortadan kaldırılmasını, homoseksüel birliktelikleri ve bu tür birlikteliklerde rahim dışı yollar geliştirilmesini arzulamışlardır (Göçeri, 2010, s. 35). Radikal feministler aslında bu düşünceleriyle tüm toplumların ve dinlerin kurallarına karşı bir duruş sergilemiş ve ensestini bireylere ve toplumlara vereceği zararı göz ardı etmişlerdir. Margaret Fuller 1845 yılında bir eser yazmış ve yazdığı 19. Yüzyılda Kadın isimli eseriyle kültürel feminizmin temeli atılmıştır. Kültürel feminizm de liberal feminizm gibi akıl-duygu ayrımı sonucu ortaya çıkmıştır (Güneş, 2018, s. 146). Liberal feminizm kadının duygu özelliğinin varlığını kadının aleyhine bir durum olarak değerlendirirken kültürel feminizm ise liberal feminizmin aksine bu özelliğin kadının lehine olduğunu ve kadını yücelttiğini savunmaktadır. Kültürel feminizme göre kadın duygu kategorisindeki özellikleriyle erkeğe göre üstün hale gelmektedir (Güneş, 2018, s. 146). Bu haliyle kültürel feminizm kadın ve erkek arasında farklılıklar olduğunu ve kadının erkeğe göre daha üstün özelliklerle yaratıldığını kabul etmiştir. Kültürel feminizm kültürel dönüşümü savunmuştur ve toplumda var olan kadınlık rollerinin, yuva kurma gibi kavramların değişmesi

gerektiğini düşünür (Göçeri, 2010). Kültürel feminizm eşcinsel ilişkilerin serbest bırakılması gerektiğini savunmuş, bu ilişkilerin engellenmesiyle başta kadınlar olmak üzere bireylerin özgür kişilik gelişimlerinin engelleneceğini düşünmüş (İlter, 2014, s. 25) ve kültürel anlamda bir dönüşümün gerekliliğine inanmıştır. Feminizm kadınların haklarını savunmak amacıyla ortaya çıkmıştır ve devletin siyasal yapılanmasına kadın aleyhine kurulduğu gerekçesiyle karşı çıkar. Aileyi ise kadını aşağılayan, sömüren, yıpratıcı bir kurum olarak görür (Göçeri, 2010, s. 318) ve feministlere göre aile bir toplumsal cinsiyet kategorisi olarak kadın tarafından kurulur. Ancak feminist düşünceye göre kadın, aileyi meydana getirmenin yanında aile tarafından meydana getirilir (Güneş, 2018, s. 142). Bu kuram kadına şiddetin bir sorun olarak değerlendirilmeye başlanması noktasında yararlıdır. Ancak ahlaki ve sosyal bakımdan olumsuz sonuçlar doğurmuş ve aile kavramını değersizleştirmiştir (TDV, 2006, s. 323). Araştırmada kadına şiddet sorunu ele alınırken sembolik etkileşimcilik kuramı, feminist kuram ve kadına şiddeti önlemeye yarayacak bazı suç teorilerinden yararlanılmıştır.

1. Araştırmanın problemi ve alt problemler

Kadına yönelik şiddet günümüzün en büyük sorunlarından biridir. Günümüze dek kadına şiddet konusunda birçok görüş ortaya atılmış ve çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Şiddet, günümüze kadar bir suç olarak da incelenmiş ve kadına şiddeti önlemeye yönelik feminizm başta olmak üzere birçok teori geliştirilerek bir suç olarak kadına şiddetin nedenleri anlaşılmasına çalışılmıştır. Geçmişte kadına yönelik şiddet konusunda birçok araştırma yapılmış ve kadına şiddetin çözümüne yönelik birçok soruya cevap aranmıştır. Kadına şiddet yalnızca ülkemizde değil tüm dünyada sorun haline gelmiştir. Bu sorunun tespit edilmesi, araştırılması ve çözüme kavuşturulması açısından şiddete maruz kalan kadınların görüşlerinin alınması ve kadına şiddet algılarının belirlenmesi çok önemlidir. Araştırmanın temel problemi; “Şiddete maruz kalan kadınlar, kadına yönelik şiddeti nasıl algılamaktadır?” sorusudur. Bu soru çerçevesinde araştırmayla birlikte ele alınacak alt problemler şunlardır:

1. Şiddet uygulayan erkekler hangi özelliklere sahiptir?
2. İdeal erkek nasıl olmalıdır ve kadına karşı nasıl davranmalıdır?
3. Kadınları en çok etkileyen ve acil müdahale gerektiren şiddet hangisidir?
4. Kadına yönelik şiddetin haklı gerekçeleri var mıdır?
5. Kadına şiddet uygulamayan bir erkeği engelleyen şey nedir?
6. Koruyucu ve önleyici tedbirler hakkında ne düşünülmektedir ve kadına şiddeti önleme konusunda ne tür tedbirler alınmalıdır?
7. Toplumun dini ve ahlaki değerlerindeki değişimler kadına şiddetin artışında etkili midir?
8. Medyanın kadınlara yönelik şiddetin artmasında etkisi var mıdır?
9. Aile içi sorunlarda kolluk ne zaman müdahale etmelidir?
10. Kadına yönelik şiddetin cezası ne olmalıdır?

2. Araştırmanın amacı ve önemi

Toplumun en büyük sorunlarından biri olan kadına yönelik şiddet kavramı çeşitli araştırmalara konu olmuştur. Birçok araştırmada kadına yönelik şiddetin nedenleri, sonuçları ve kadına şiddetin profili ortaya konmuştur. Kadına yönelik şiddet algısı da birçok araştırmaya konu olmuş, toplumun kadına şiddeti nasıl algıladığı araştırılmıştır. Araştırma, kadına şiddetin şiddet mağduru kadınlar tarafından nasıl algılandığının anlaşılması noktasında katkı sağlayacak niteliktedir. Araştırmanın amacı kadına şiddet konusunda şiddet mağduru olan kadınların görüşlerini alarak, onların kadına şiddet konusunu nasıl algıladıklarını anlamaktır. Araştırma, kadına şiddet sorununun anlaşılması ve çözümünde şiddete maruz kalan kadınların duyuğu ve düşüncelerine yer verilmesi açısından oldukça önemlidir.

3. Araştırmanın evreni ve örnekleme

Evren kavramı nitel araştırmalarda araştırmacı tarafından gerçekte araştırılan olguları içeren insan toplulukları, toplumsal gruplar veya çok farklı olay ve olgular olabilir ve bu kavram bir ülkeyi ifade edebilir (Baltacı, 2018, s. 234). Araştırmanın evreni Türkiye’de şiddete maruz kalan kadınlardır. Örnekleme ise evrenin bir alt kümesidir ve evrenin içinden alınır (Şenol, 2012, s. 484). Araştırmanın örneklemini Karaman il merkezinde şiddete maruz kalan ve kartopu tekniği kullanılarak ulaşılan, araştırmaya katılmayı kabul eden şiddet mağduru 15 kadın oluşturmuştur.

4. Araştırma süreci

Öncelikle araştırmanın ne şekilde, hangi yöntem ve teknikler kullanılarak gerçekleştirileceği belirlenmiştir. Araştırma, nitel bir araştırmadır ve araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Bu teknikle derinlemesine bilgi edinmek amaçlanmıştır. Araştırmada yüz yüze görüşme yöntemi tercih edilmiş, böylece mağdur kadınların gerek duyulduğunda kendisini ifade edebilmesi konusunda desteklenmesi sağlanmış, anlatımının yanında jest ve mimikleri de gözlemlenebilmiştir. Görüşmede kadınların jest ve mimikleriyle birlikte hangi kelimelerle kendilerini ifade ettiklerine dikkat edilmiştir. Kadınların ikametinde, işyerinde ve mahallede gerçekleştirilen görüşmeler yaklaşık 50 dakika sürmüştür. Görüşme esnasında bazı katılımcılar kendilerine yöneltilen soruları anlamakta güçlük çekmiştir. Bu nedenle bu katılımcılara sorular somutlaştırılarak ve açıklanarak sorulmuştur.

5. Veri toplama teknikleri

Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ve önceden düzenlenmiş, açık uçlu sorular içeren yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Bu sorular şiddet mağduru kadınların kadına yönelik şiddet algılarını belirleyebilecek niteliktedir ve geçmişte yapılan araştırmalarla günümüzdeki kadına şiddeti önleyici uygulamalar dikkate alınarak titizlikle seçilmiştir. Görüşme esnasında mağdur kadınlardan daha derinlemesine bilgi elde edinebilmek amacıyla kadınlara yöneltilen sorular somutlaştırılarak ve açıklanarak sorulmuştur. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılan araştırmada açık uçlu soruların kullanılması şiddet mağduru kadınların kendilerini daha rahat ifade etmelerini sağlamış, sorulara daha geniş bir çerçevede cevap vermelerine imkân sunmuştur. Ancak bu durum konunun dağılmasına neden olmuş ve araştırmacı zaman zaman müdahale ederek katılımcıların tekrar konuya dönmesini sağlamıştır.

6. Demografik bilgiler

Görüşme yapılan kadınların 9’u (% 60) 18-28, 3’ü (% 20) 39-48, 2’si (% 13,33) 49-59 ve 1’i (% 6,67) 29-38 yaşları arasındadır. 7’si (% 46,66) ev hanımı ve 6’sı (% 40) işçi olan kadınlardan 1’i (% 6,66) esnaf ve 1’i (% 6,66) de öğrencidir. Kadınların eğitim durumları incelendiğinde 5 kadının (% 33,33) lise mezunu, 3 kadının (% 20) ortaokul mezunu ve 3 kadının (% 20) lise terk, 2 kadının (% 13,33) ilkokul mezunu ve 2 kadının (% 13,33) ön lisans mezunu olduğu görülmektedir. Kadınların 9’i (% 60) evli ve 4’ü (26,66) boşanmıştır. Evli olanlar içinde boşanma aşamasında olanlar 4 kişidir (% 44,44). Bu kişilerin araştırmaya katılanların içindeki oranı ise % 26,66’dır. 2 kadın ise (% 13,33) bekârdır. 7 kadının (% 46,66) 1 çocuğu vardır. 4 kadının (% 26,66) 3 ve 2 kadının (% 13,33) 2 çocuğu vardır. 2 kadının ise (% 13,33) çocuğu yoktur. Görüşme yapılan kadınların gelir durumları incelendiğinde; 7 kadının (% 46,66) hiç geliri olmadığı, 5 kadının (% 33,33) asgari ücret (2.895 TL) aldığı, 2 kadının (% 13,33) asgari ücretin altında gelire sahip olduğu ve 1 kadının (% 6,66) ise asgari ücretin üzerinde geliri bulunduğu görülmüştür. Görüşme yapılan kadınların profilleri irdelendiğinde; ev hanımı veya işçi olmaları, gelirlerinin olmaması veya düşük gelire sahip olmaları, boşanmış veya boşanma aşamasında olmaları gibi özellikleri ön plana çıkmıştır.

7. Bulgular

7.1. Erkeklerle ait kişisel semboller

Araştırmada bazı katılımcılar şiddet uygulayan erkeklerin fiziksel olarak belirgin bir özelliğinin olmayacağını, bu konuda tasvir edebilecekleri ayırt edici bir erkek tipinin bulunmadığını şu sözlerle ifade etmiştir:

Fiziksel bir özelliği yoktur, yani şimdi kimsenin içini bilemeyiz. (K1)

İyi de krosu da yapıyor, en elit insanı da yapıyor. Okumuşu da yapıyor, okumamışu da yapıyor. Fiziksel olarak hiç belli olmuyor. (K10)

Herkesin içinde saklı... Ben kendi eşimin yıllar sonra huyunu suyunu öğreniyorum. Bu konuda şöyle ya da böyle desem yanlış olur. (K13)

Ancak katılımcıların bazıları fiziksel olarak bazı belirgin özelliklerden ve sembollerden bahsederek şiddet uygulayan erkekleri nasıl algıladıklarından bahsetmişlerdir.

Elinde tespih tutan bir erkek bana daha korkutucu gelebilir. (K1)

Mesela böyle ciddi, soğukkanlı, bakışlarından bile insan çözebilir bunu yani. (K3)

Dişlerini sıkarak konuşur veya göz bebekleri büyüyerekten hitap eder. Yani seni aşağılayacak tavıyla hareketleriyle. (K7)

Bakışlarından, tavırlarından... Madde bağımlısıdır, büyük bir ihtimal. Dövmeli, façalı... Her tarafı façayla dolu olan... (K15)

Araştırma şiddet mağduru kadınların elinde tespih bulunan, ciddi ve soğukkanlı duran, dişlerini sıkarak konuşan, göz bebekleri büyüyerek hitap eden, en ufak bir şeyde el kaldıran, dövmeli ve façalı fiziksel görünüm ve davranışlara sahip erkekleri şiddet uygulayan tipler olarak algıladıklarını, şiddet uygulayan erkeklerin fiziksel görünümünün o kadar da önemli olmadığını, ancak karakterin önemli olduğunu düşündüklerini ortaya koymuştur. Araştırma küfürlü konuşan, döverim asarım kelimelerini kullanan, kendini düşünen ve bencil olan, kadınlara söz hakkı tanımayan, her şeye kızan, eşine hakaret eden, bağırarak, gece eve geç gelen, alkol kullanan, sinirli yapıda olan, sakın olup da sinsi sinsi içinden düşünen, egoist, kendini beğenmiş, aciz, geçmiş sorunlu olan, ailesinden şiddet görmüş, itici ve hırçın erkeklerin şiddet mağduru kadınlar tarafından karakter olarak diğer erkeklerle göre kadına şiddete daha fazla meyilli oldukları şeklinde algılandıkları sonucuna ulaşmıştır. Araştırma şiddet mağduru kadınların bir sembol olarak erkekteki dövme ve façaya şiddet riski olarak anlam atfettiklerini, bu sembol ve işaretler bulunan erkekleri şiddet uygulama ihtimali olan erkekler olarak algıladıklarını ortaya koymuştur. Bununla birlikte şiddet uygulayan kişilerin önceden bilinmeyeceği, fiziksel özellik açısından şiddet uygulamasından şüphelenilmeyen kişilerde dahi şiddete başvurma riskinin bulunduğu algısı araştırmanın sonuçlarından biridir.

7.2. İdeal erkek algısı

Şiddet mağduru kadınlar ideal erkeklerle ilgili birçok farklı özellik belirtmişler ve görüşlerini açıklarken genellikle şiddet görmüş olduğu erkeklerde bulunmayan, ancak bulunmasını istediği özellikleri ideal erkek özellikleri arasında saymıştır. Bu özelliklerden biri erkeğin sorunu şiddete başvurmadan çözme becerisine sahip olması ve bir sorun olduğunda dinleyerek, anlayarak ve konuşarak bu sorunu çözebilmesidir. Bu konuda katılımcılar görüşlerini şöyle dile getirmişlerdir:

Bir hata olduğu zaman, bir kavga olduğu zaman şiddet uygulayarak değil de iki medeni insan gibi konuşarak... (K2)

Dinlemeli, ilk önce dinlemeli zaten şiddet asla olmamalı yani. Konuşarak bunu halledebilir yani. (K3)

Anlayışlı, önce dinleyecek, hani dinlemesini bilecek. (K5)

Biraz daha anlayışlı olması lazım. (K6)

Kadınların ideal erkek algılarının yaşadıkları olaylardan etkilenerek şekillendiği görülmüştür. Bu sonuç sembolik etkileşimcilik teorisine katkı sağlamış ve teoriyi desteklemiştir. Şiddet mağduru kadınların erkeklerden yaklaşım konusunda bazı beklentilerinin bulunduğu görülmüştür. Kadınların erkeklerden beklediği özellikler; erkeklerin anlayışlı, hoşgörülü, tatlı dilli, güler yüzlü, saygılı, dürüst, samimi, sahiplenici, net, sevimli, öfkesini kontrol edebilen, kin tutmayan, fedakâr, duyarlı, babacan, sahiplenici, kimseye muhtaç etmeyen, sadakatli, dışarıya karşı sert, güvende hissettiren, seven, değer veren, teşekkür eden, hakaret etmeyen ve merhamet sahibi bireyler olmalarıdır.

Katılımcıların şiddetten etkilenme ve aciliyet durumunu ayrı konular olarak değerlendirdiği görülmüştür. Katılımcılar görüşlerini şu cümlelerle aktarmıştır:

Psikolojik daha çok etkiliyor. Şiddet o kadar etkilemiyor, ama sözel daha çok etkiliyor. (K2)

Bazen sözler ağır olabiliyor dayaktan. (K5)

Küfürleri, hakaret. Dayaktan çok küfürleri etkiliyor. (K14)

Ama fiziksel şiddet ölüme kadar gidebilir. (K10)

Acil müdahale gerektiren fiziksel şiddettir yani. Seni dövüyor, bilmem ne yapıyor, bu acil müdahale gerektirir. (K13)

Etkisi bakımından psikolojik ve sözel şiddetin diğer şiddet türlerine göre kadınları daha çok etkilediği algısı katılımcılarda hâkimken, acil müdahale gerektirmesi bakımından fiziksel ve cinsel şiddete daha acil müdahale gerektiği düşüncesi araştırmanın sonuçlarındandır. Katılımcıların görüşlerini belirtirken kendi yaşadıkları olaylardan örnekler verdikleri görülmüş ve bu da yine araştırmanın sonucuna yansımıştır. Psikolojik şiddetin kadınları çok fazla etkileyeceği, kadını psikolojik olarak çökerteceği, psikolojisi yerinde olmayan bir insanın hiçbir şey yapamayacağı ve eviyle ilişkisinin kesileceği algısı araştırma sonuçlarından biri olmuştur. Bazı katılımcıların ev içindeki kavgayı ve belli bir miktardaki fiziksel şiddeti normal olarak değerlendirdikleri görülmüş, bu değerlendirmeye her ne kadar şiddet mağduru da olsa feminizmin savunduğu düşüncelerle ayrılmıştır.

7.3. Şiddetin gerekçesi

Şiddetin haklı gerekçelerinin olup olmadığı konusunda katılımcıların bir kısmının bazı durumlarda şiddetin normal veya kaçınılmaz olduğunu şu sözlerle savunduğu görülmüştür:

Mesela başka bir şey yaparsa, hani eşini aldatırsa evet doğrudur. Onda bir şey diyemem. Ama bu da aşırıya kaçmamalı. (K3)

Yani aldatma olur zaten. Hani gene aldatmış diyebiliriz. (K8)

Tamam, hani eşinizi aldatırsınız, namusuna leke getirirsiniz... Hani ona hiçbir sözüm yok yani. İllaki karşı taraf durmayacağı için kesinlikle olur diye düşünüyorum. (K15)

Araştırma şiddeti normal veya kaçınılmaz olarak gören katılımcıların eşini aldatma ve namusa leke getirme olarak ifade ettikleri gerekçeleri erkeklerin şiddet uygulamasının haklı gerekçeleri olarak gördüklerini ortaya koymuştur. Literatürde aldatmanın cinayetle sonuçlanabileceğine dair geçmişte yapılan araştırma sonuçları mevcut olup araştırma, bu sonuçları destekleyecek nitelikte benzer sonuçlara ulaşmıştır. Araştırmada aldatma ve namusa leke getirme dışında bir başka gerekçe katılımcılar tarafından dile getirilmemiş ve şiddetin gerekçesi olarak kabul edilmemiştir. Araştırma, katılımcıların şiddetin haklı gerekçesi olup olmadığına dair düşüncelerinin deneyimlerine göre ve kadından kadına göre değişebileceğini ortaya koymuştur. Kadına yönelik şiddetin haklı gerekçelerinin olup olmadığı sorusuna her ne kadar katılımcıların bir kısmı bazı haklı gerekçelerin bulunduğunu belirtmiş olsa da araştırma

şiddet mağduru kadınların büyük bir çoğunluğunun şiddetin haklı gerekçesinin olamayacağını düşündüklerini ortaya koymuştur. Katılımcılar bu konudaki düşüncelerini şu sözlerle dile getirmiştir:

Yok, yani şiddetin hiçbir şekilde... Hangi şiddet olursa olsun, yok yani. (K2)

Yok, yok, net. Aldatsa dahi... (Vurgulu bir ses tonu ile.) (K4)

Hayır, hayır, hiçbir şekilde değildir. Çünkü o da insan yani. (K7)

Yok... Hiçbir şekilde yok. (K10)

Yoktur ya, yoktur. Her ne olursa olsun, kimse şiddeti hak etmez. (K11)

Yok, ne kadar da olsa kadına vurmaması lazım. (K14)

Şiddetin haklı gerekçesinin bulunmadığını belirten katılımcıların çoğunlukta olduğu ve görüşlerinde oldukça net oldukları, kesin cümleler kurdukları görülmüştür.

7.4. Şiddetten kaçınan erkek

Araştırmada bir erkeğin şiddetten uzak durmasını sağlayan unsurların neler olabileceği konusunda şiddet mağduru kadınların görüşleri alınmış ve kontrol teorilerinde olduğu gibi şiddet uygulayan erkeklerin şiddet uygulama nedenlerini araştırmak yerine şiddet uygulamayan erkeklerin şiddetten uzak durma nedenleri araştırılmış ve bazı sonuçlara ulaşılmıştır. Katılımcılar erkeklerin şiddetten kaçınma nedenleri hakkında şunları düşünmektedir:

Bence karısını seviyordur, değer veriyordur. Değer vermesi... (K3)

Sevgi... (K4)

Ya da sevdiği içindir... (K11)

Bir de annesi güzel eğitmiştir. (K4)

Aile terbiyesidir, aile. (K13)

Aileden gördüğü terbiye, o da yansır. (K14)

Allah korkusu, insan sevgisi... (K9)

Eğitim durumudur, madde kullanmıyordur, alkol bağımlısı değildir, madde bağımlısı değildir... (K15)

Sabırdır, ya da sevdiği içindir... (K11)

Erkeklerin karşısındaki insanı sevmesinin, ona değer vermesinin ve onu kaybetmekten korkmasının, erkeğin yetiştiği ortamın sağlıklı olmasının ve aile terbiyesi almış olmasının şiddete başvurmasını engelleyecek bir unsur olduğu görülmüştür. Araştırmada katılımcılar ayırıcı birleşim teorisiyle paralel görüşler sunmuş, şiddetin öğrenilmesi ve benimsenmesinde erkeğin yetiştiği ortamın önemli olduğuna dikkat çekmişlerdir. Araştırmayla ortaya çıkan, şiddet uygulamayan erkeklerin kadınlara şiddet uygulamama nedenlerinden biri de erkeklerin psikolojik sağlığının yerinde olması durumudur. Araştırma Allah korkusunun erkeklerin şiddetten uzak durma nedenlerinden biri olarak algılandığını ortaya koymuştur. Katılımcıların algısına göre erkeklerin şiddetten uzak kalma nedenlerinden biri de madde kullanmamaları ve alkol veya madde bağımlısı olmamalarıdır. Kadınlardaki bu algı deneyimlerinin etkisiyle oluşmuş, şiddet uygulayan kişilerin alkol ve madde kullanmaları, bu düşüncelerinin oluşmasında etkili olmuştur. Araştırma kadınların; anlayışlı, mütevazı, merhametli, vicdanlı, karakterli, terbiyeli, saygılı, hoşgörülü, mutlu, huzurlu, kıymet bilen, Allah ve insan korkusu olan, kültürlü, sabırlı, değer veren, seven, sayan, ahlaklı ve görgülü gibi bazı kişilik özelliklerine sahip olan erkeklerin şiddetten uzak duracaklarına dair algıya sahip olduklarını ortaya koymuştur.

7.5. Tedbir algısı

Şiddet mağduru kadınlar koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkinliği ve yeterliliği konusunda farklı görüşlere sahiptir. Katılımcıların bir kısmı bu tedbirlerin hiçbir işe yaramadığını belirtirken, bir kısmı ise tedbirlerin çok faydalı olduğunu savunmaktadır. Tedbirlerin işe yaramadığını savunan katılımcıların görüşleri şöyledir:

Uzaklaştırmanın hiçbir şekilde faydası yok yani. (K2)

Faydalı olacağını hiç düşünmüyorum. Çünkü bir insan bir şeyi yaparsa, her türlü yapar. Kafaya koyduysa... (K5)

Etkili değil aslında, etkili değil. Yapmak istese her şekilde, bir şekilde uğraşır. (K11)

Yok ablacım, hiç hiç caydırıcı bir şey değil bu. Daha da kuduruyor. Sen beni şikâyet ettin, yıllar oldu, kaç sene oldu bak, sen beni şikâyet ettiydin de... (K13)

Yok, iyice şiddetleniyor, iyice alevleniyor. Daha çok kinleniyor. (K14)

Koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin ve yeterli olmadığını savunan şiddet mağduru kadınlar görüşlerini belirtirken kendi yaşadıklarını da göz önünde bulundurmuş ve bu tedbirlerin etkili ve caydırıcı olmadığını ifade etmişlerdir. Araştırma bazı vakalarda koruyucu ve önleyici tedbirlerin olumsuz sonuçlara sebebiyet verdiğini, erkeklerin daha fazla öfkelenmelerine, daha çok kinlenmelerine, olayların şiddetinin artmasına ve daha çok alevlenmesine neden olduğunu, bu nedenle bazı şiddet mağduru kadınların bu tedbirlerin olumsuz sonuçlara sebebiyet verdiğini düşündüklerini ortaya koymuştur. Bu tedbirlerden biri erkeğin evden uzaklaştırılmasıdır. Evden uzaklaştırılan erkeklerin gerek rehabilitasyonları gerekse kalacak yer teminleri açısından yatılı olarak öfke kontrolü ve benzeri programlara alınmaları ve bu programların ülke geneline yaygınlaştırılması kadına şiddetin önlenmesi açısından hayati öneme sahiptir (Taştan ve Yıldız, 2020, s. 132). Çünkü evden uzaklaştırılan erkek kalacak yer konusunda sorun yaşamakta, çaresizlik duygusuna kapılmakta ve daha çok öfkelenmektedir. Böylece yoğun öfke duygusunu kendisini bu duruma düşüren kadından çıkarmaktadır. Araştırmada bazı katılımcılar tedbirlerin faydalı olduğunu savunarak düşüncelerini şöyle ifade etmiştir:

Faydalı tabi ki de... Şimdi bana yaklaşsın da göreyim. (K4)

Etkili, hani iki aydır gelmiyor. En azından kapıma gelmiyor. Biraz daha eve girerken rahat giriyorum. (K6)

Ya tabi ki böyle şeylerin olması çok güzel. Bazı insanlarda geçerli... (K12)

Araştırmada bazı katılımcıların koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkinliğine inanmadığı, ancak psikolojik açıdan rahatlama, karşı tarafı korkutma ve gözdağı verme gibi amaçlarla bu tedbirleri aldırıldığı görülmüştür. Uygulamada evden uzaklaştırma tedbirlerinin bu amaçların dışında eşler arası anlaşmazlıklarda erkeği cezalandırmak, bir müddet burnunu sürtmek gibi amaçlarla da talep edilebildiği görülmekte, bu durumda erkeğin öfkesi ve şiddet uygulama ihtimali de artabilmektedir. Bu bağlamda evden uzaklaştırma tedbirinin titizlikle değerlendirilmesi, zorunlu olmadıkça bu tedbire başvurulmaması çok önemlidir. Katılımcılar tarafından koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkinlik ve caydırıcılığının belirlenmesinin şiddet uygulayan kişiden kişiye göre de değişkenlik gösterebileceği değerlendirilmiştir. Şiddet mağduru kadınlara kadına şiddeti önlemeye yönelik ne tür tedbirlerin alınabileceği sorulduğunda katılımcılar şu değerlendirmelerde bulunmuşlardır:

Daha önleyici tedbirler alınabilir, daha ağır cezalar verilebilir. Şiddet, taciz, tecavüz gibi şeylerde... (K1)

Mesela polis olabilir, korumak amaçlı. Evin önünde bekleyebilir. Ne biliyim bileğine saat gibi bir şeyler takılıp da hani alarm bastığın zaman, o da olabilir. (K3)

Erkekleri düzgün bir şekilde eğitmek gerek ya. Aileden başlayan bir şey gerçi o da. Yani, devlet olarak kadınlara çok güzel bir şekilde eğitim ve iş istihdamı sağlanabilir. Bu şekilde mağdur edilmemesi için. (K9)

Araştırmada katılımcılar kadına şiddeti önlemek amacıyla daha etkin önleyici tedbirler alınabileceği, daha ağır cezalar verilebileceği, koruma amaçlı polislerin görevlendirilebileceği, polislerin evin önünde bekleyebilecekleri, kadının bileğine alarm sistemi bulunan saat benzeri şeylerin takılabileceği, sosyal çevrenin duyarlı olması, aileden başlamak üzere erkeklerin düzgün bir şekilde eğitim alması, devlet olarak kadınlara çok güzel bir şekilde eğitim verilmesi ve iş istihdamı sağlanması, kadın zor durumdaysa polis korumasına alınması ya da ailesine teslim edilerek ailesine destek verilmesi gibi tedbirlerin alınabileceğini ifade etmişler ve kadına şiddetin önlenmesinde bu tedbirlerin alınması gerektiğine yönelik düşüncelerini sunmuşlardır. Araştırma, kadına şiddet suçun cezasının ağırlaştırılarak, şiddetinin artırılması, ertelenmemesi ve geciktirilmemesi gerektiği düşüncesini ortaya koyarak caydırıcılık teorisini destekleyecek nitelikte sonuçlara ulaşmıştır. Araştırmada devletin sunmuş olduğu hizmetlerden memnuniyet dile getirilmiş ve bu konudaki bazı haberlerin doğru olmadığını anlaşıldığı belirtilmiştir. Kadına şiddetin önlenmesinde vatandaşların duyarlı olması gerektiğine ve sosyal desteğin ne kadar önemli olduğuna dikkat çekilmiştir.

7.6. Şiddette dini ve ahlaki değişimlerin etkisi

Toplumun dini ve ahlaki değerlerindeki değişimlerin kadına şiddetin artışında etkili olup olmadığı konusunda şiddet mağduru kadınlara göre bazı konularda değişimlerin yaşandığı ve kadına şiddetin artışında bu değişimlerin etkisinin olduğu görülmüştür. Allah korkusunun, namahrem ve namus kavramlarının önemine dikkat çekilmiş ve bazı katılımcılar tarafından günümüzde bu değerlerin geçerliliğini yitirdiği vurgulanmıştır. K1 Allah korkusunun önemine dikkat çekerek, günümüzde bu korkunun kimsede kalmadığına dair düşüncesini şöyle ifade etmiştir:

Birazcık vardır ya. Çünkü insanlar mesela dinden, yani sadece içinde Allah korkusu olarak karşıdaki insana mesela taciz veya tecavüzde korkar yani, ama şu an kimsede yok bu. Hani kimse görmese bile Allah görür korkusu yaşasa, belki erkekler biraz daha mesela dini yaşasa, belki de daha az olurdu. (K1)

Dinlerin bireysel olduğunu, toplumsal olmadığını savunan K4:

Bence yok, çünkü dinler bireyseldir, toplumsal değil. Kişinin özgürlüğü hür ve haklarına kimse müdahale edemez.

K4 bu cümlesiyle toplumsal konularda en önemli ve en başta gelen normların din ve ahlak kuralları olduğunu, İslâm dininin bireylerin yalnızca kendisini değil, aile ilişkilerini ve toplumsal hayatını da düzene sokmayı amaçladığını göz ardı etmiştir. K7 toplumdaki değişimlerle ilgili geniş çerçevede değerlendirmelerde bulunmuş, bu konuda detaylı bir şekilde görüşünü belirterek toplumdaki değişimlerden duymuş olduğu rahatsızlıkları ses tonu ve beden diliyle de destekleyerek açık biçimde şöyle ifade etmiştir:

Tabi ki. Özenti çok toplumda. Kadının özelliği gitti. Misal eşim bana diyordu ki, bir paket sigara karşılığı ben istediğim kadına istediğimi yaptırırım, bu çok komik bir şey. Bu bizim kadınlarımızın suçu. Siz bir öz olun, yani kendiniz olun. Yani para karşılığı tamam, Allah korusun öyle bir şeyler insanlar yaşar, onların sorunu, ama toplum bundan bozuluyor, yozlaşıyor. Örf adet bitti, saygı, sevgi kalmadı. Bunlar çok önemli şeyler. Ben halen o taraftarım. Benim babam şimdi gelecek, ben hemen kalkar ayağa yer veririm. Büyüğe saygı çok önemli... Bizde kalmadı, bitirdik yani, el birliğiyle bitirdik. (K7)

Araştırmada toplumdaki özentiden duyulan rahatsızlık dile getirilmiş ve geçmişe göre kadınların bazı özelliklerini kaybettiklerine ve kendilerini erkeklere basit menfaatler karşılığında teslim etmelerine karşı sitem dile getirilmiş ve bu durumun toplumu yozlaştırdığı vurgulanmıştır. Araştırma, sosyal kontrol teorisini destekler nitelikte sonuçlara ulaşmış, örf,

âdet, sevgi ve saygı gibi geleneksel bağların önemi belirtilerek, toplumda eskiye nazaran bu bağların kaybolduğu, büyüğe saygı gibi değerlerin kalmadığı, bunların kadına şiddetin artışında etkisinin olduğu değerlendirilmiştir. Tüm bu değerlerin kaybolması, toplumun kadınlara karşı tutum ve davranışlarına da yansımıştır. Eski Türk toplumu kadınları, erkeğe yoldaş, çocuklarına ana ve Türk ırkına bereket kaynağı olarak görmüş ve Türk destanlarında kadın, erkeğin destekçisi, güç ve ilham kaynağı olarak anılmıştır (Göçeri, 2010, s. 91). İslam da bir anne olarak kadını çok değerli görmüştür (DİB, 2014, s. 16). Ancak günümüzde Türk toplumu Batı'dan etkilenerek, kültürel ve dini anlamda özünden uzaklaşmıştır. Toplumun bu değerleri geri kazanmasının sağlanması için gerekli çalışmaların bir an önce yapılması ve çocukların bu değerlerle yetiştirilmesi son derece önemlidir. Erkeklerin kadınlara söz hakkı tanımadığı, iktidarın kendilerinde olmasını istedikleri, kadınların değişen taleplerine ayak uydurmadıkları ve sonuç olarak şiddete başvurdukları algısı da araştırma sonuçlarından biridir. Araştırmamıza yansıyan bir diğer sonuç ise toplumda şiddetin geçmişte de var olduğu, ancak kadınların şiddet içeren bu davranışları kabullendiği ve geçmişte yaşanan şiddet olaylarının duyulmadığı ve medyaya yansımadağı görüşüdür. Toplumdaki değişim alkol ve uyuşturucu bağlamında da değerlendirilmiş, geçmişte alkol ve uyuşturucunun yaygın olmadığı, günümüzde ise bu maddelerin eşine şiddet uygulamaya sebebiyet verdiği algısı da katılımcılar tarafından ifade edilmiştir.

7.7. Medya ve kadına şiddet

Katılımcıların tamamı medyanın kadına şiddeti artırdığı yönünde görüşlerini beyan etmişlerdir. Katılımcılar beyanlarını şu sözlerle ifade etmişlerdir:

Etkisi olduğunu düşünüyorum. Çünkü mesela, bir haber mesela, bir kadın bir erkeği dövüyor mesela, bir erkek bir kadını dövdü mesela, şey yazıyor haberlerde işte serbest bırakılmıştır. Bunu gören psikolojisi bozuk bir insan şey düşünebilir. Serbest bırakmış, bir şey olmamış, benim başıma da bir şey gelmez diyerekten düşünebilir. Bence medyanın birazcık da olsa etkisi vardır diye düşünüyorum. (K1)

Oluyor, evet. Adam bakıyor, orda görüyor mesela aynısını kendi de yapıyor. (K3)

Olma ihtimali var. Şöyle düşününce... Zaten altta yatıyordu o psikolojik şey. Şiddet yatıyordu. Gördükçe daha çok gün yüzüne gelebilir. İçindekileri dışarıya çıkartıyordu. (K4)

Kesinlikle, kesinlikle onlar da etken. Bazı insanlar çünkü çok özentili bir insan. Çok aşırı özentili insanlar var. Özenbilirler. (K5)

Yani, zaten sosyal medya çağında bulunduğumuz için hepimiz... O yapıyor, şöyle yapıyor, böyle yapıyor, gözü kararır yani bence. O da çok etkiler yani. (K6)

Kötü örnek oluyordur illaki... Gören etkileniyordur. (K9)

Araştırmamız şiddet mağduru kadınların medyanın kadına şiddeti artırdığına dair algısını net biçimde ortaya koymuştur. Haberlerde şiddet uygulayan erkeklerin şiddet uyguladıktan sonra serbest bırakıldığının gösterilmesinin, erkeklere kötü örnek olduğu, bu örneklerden etkilenerek erkeklerin kendilerinin de ceza almayacağı düşüncesiyle hareket ettikleri, böylece şiddete başvurdukları katılımcıların ortak fikri olmuş ve katılımcılar değerlendirmelerini bu düşünce üzerinden yapmışlardır. Katılımcıların görüşlerine göre şiddet uygulayan erkeklerin serbest bırakılması diğer erkeklere şiddetin cezasız kaldığı mesajını vermekte ve şiddete başvurma noktasında cesaret kaynağı olabilmektedir. Katılımcıların görüşlerine ek olarak kadına şiddet haberlerinin erkeklere kötü örnek teşkil etmesinin yanında şiddeti normalleştirdiği ve insanların bilinçaltına şiddeti işlediği söylenebilir.

7.8. Kolluk müdahalesi ve şiddet

Şiddet mağduru kadınların değerlendirmelerine göre aile içi sorunlarda kadının yardım talep etmesi durumunda ve bir bildirim veya ihbar olması durumunda kolluk kuvvetlerinin müdahale etmesi gerekmektedir. Bu konuda görüş belirten kadınların beyanları şöyledir:

Direk aradığımda, KADES'e falan bastığımda o an hemen müdahale etmelerini isterim. (K2)

Kadın gelip başvurduğundan itibaren bence müdahale edilmesi gerekiyor. (K3)

Kadın müdahale istediğinde... Çünkü istemeye de bilir. (K4)

Hemen, o anda... Bir bayan ihbar ediyorsa başta zaten... Bence dikkate alınmalı. İlk yaptığımda dikkate alınmalı. Zaten bunu bir kere yapan zaten yine yapar, yine yapar. Devamı gelir yani, ilk başta dikkate alınmalı. (K5)

Her türlü ihbarda, evet biri alo dediğinde, evet yardım edilmeli. (K9)

Katılımcıların bir kısmı aile içi sorunlarda kolluğun bazı durumlarda müdahale etmemesi gerektiğine dair düşüncelerini şu sözlerle ifade etmişlerdir:

Her olayda da değil de... (K6)

Ufak şeylerde olmaz da hani... (K8)

Diğer türlü hani sözlü tartışmada gerek yok. (K10)

En ufak bir şeyde gerek yok. Hani polistir, jandarmadır... (K11)

Tabi ki eğer karı koca bir şeyi çözebiliyorsa, zaten müdahale etmesine gerek yok yani. (K12)

Şiddet mağduru kadınlar her ailede kavga gürültünün çıkabileceğini, basit ve çözümlenebilir sorunlarda, sözlü tartışmalarda, karı-kocanın çözebildiği sorunlarda ve psikolojik şiddet durumunda kolluğun hemen müdahale etmemesi gerektiğini değerlendirmişlerdir. Şiddet mağduru kadınlar içerisinde her ne kadar şiddete maruz kalsa da kolluğun müdahale etmesini istemeyebilecekleri konusunda görüş belirten ve şiddete maruz kalsa dahi bir kadının kocasından gördüğü şiddeti normal karşılayabileceğini savunan katılımcılar bulunmaktadır. Araştırma, şiddet mağduru kadınların yaşanan ilk şiddetin önemli olduğunu düşündüklerini ve şiddetin ilk bildiriminden sonra bir takip sürecine alınmasının gerekliliğine inandıklarını ortaya koymuştur. Şiddete maruz kalma durumunda kadınların korku duygularının kolluktan destek talep etmelerine engel olabileceği, ancak kadınların yakın çevrelerinde duyarlı kişilerin bulunmasının, kolluğun müdahalesinin engellenmesine rağmen kolluğa ulaşılması ve kadına şiddetin önlenmesi açısından önemli olduğu değerlendirilmiştir.

7.9. Kadına şiddetin cezası

Araştırma, caydırıcılık teorisine katkı sağlayacak nitelikte sonuçlar ortaya koymuştur. Kadına yönelik şiddetin nasıl bir cezası olması gerektiğine dair şiddet mağduru kadınların görüşleri bu teorinin özelliklerini yansıtmaktadır. Caydırıcılık teorisinin üç temel dayanağı vardır. Bunlar cezanın şiddeti, hızı ve kesinliğidir (Demirel, 2017, s. 53). Cezanın şiddeti hakkında katılımcılar görüşlerini şu cümlelerle ifade etmişlerdir:

İdam olabilir, belki ağır ceza olabilir... Çok uzun süre hapis müebbet olabilir... (K1)

Bence idam gelmesi lazım. Ama o da cinayette yani... Şiddette hapse girmesi lazım. (K3)

(Bir müddet düşündükten sonra) Yani şartlar biraz daha ağırlaştırılabilir. Mesela kadına yaptığının aynısı erkeğe de yapılabilir. (K4)

Ağır bir cezası olmalı ki, durabilsin. Artık sayısı azalsın. (K9)

Bence eski kararlar geri gelmeli. İdam olabilir, hırsızlık yapanların mesela ellerini kesiyorlarmış ya, öyle falan şeyler olsa bence daha iyi. Bir suç işliyorsa madem tam anlamıyla bir cezası olmalı. (K10)

Bence büyük olmalı, bilmiyorum yani, büyük olmalı yani. Valla ömürlük hapsolmalı. Çıkamasın yani, orda kalsın yani. (K12)

Aslında onun cezası ağır olmalı ama... (K13)

Bence ağırlaştırılmış bir cezası olmalı diye düşünüyorum. (K15)

Cezanın şiddeti hakkında katılımcılar cezaların şiddetinin artması gerektiğini savunmuş, verilecek cezanın uygulanan şiddete göre değişebileceği, cinayetin cezasının idam, şiddetin cezasının ise hapis cezası olması gerektiği, erkeğe verilecek cezanın şiddetinin kadına uygulanan şiddetin derecesi kadar olması gerektiği ve verilecek cezanın şiddetinin işlenen suçla orantılı olması gerektiği yönünde görüş bildirmişlerdir. Araştırma şiddet mağduru kadınların kadına yönelik şiddetin karşılığında idam cezası, müebbet hapis cezası, para cezası ve hadım etme gibi cezaların verilmesi gerektiğini düşündüklerini ve eskiden uygulanan cezaların tekrar gündeme gelmesini arzuladıklarını ortaya koymuştur. Kadınlar cezalardan bahsederken cezaların şiddeti konusunda günümüz uygulamalarını eleştirmiş ve cezaların ağırlaştırılması gerektiğine dair görüşlerini sıkça dile getirmişlerdir. Araştırmada cezaların şiddetten hemen sonra verilmediğine yönelik sitemlerin dile getirilmiş olması, cezaların hızı konusunda caydırıcılık teorisiyle benzer bir düşüncenin ortaya koyulduğunu göstermiştir. Caydırıcılık teorisiyle paralel bir diğer düşünce ise cezaların kesinliği olmuş ve bu konuda araştırmada şiddetin mutlaka bir cezasının olması gerektiği vurgulanmıştır. Şiddetin zamanaşımına uğramaması, cezanın ertelenmemesi ve şiddetin mutlaka cezalandırılması çok önemlidir. Araştırmada ortaya çıkan bir düşünce de şiddetin cezası konusunda cezadan ziyade kadına şiddetin oluşmadan önce önlenmesinin önemli olduğudur. Şiddet mağduru kadınların şiddet uygulayan kişiye ceza verildiği takdirde şiddet uygulayanın daha çok kinleneceğini düşünmesi ve ceza verilmesinin olası olumsuz sonuçları konusundaki tedirginlikleri dikkat çekmiştir.

Sonuç

Araştırma sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde araştırmamız sembolik etkileşimcilik kuramı, ayırıcı birleşimler teorisi ve caydırıcılık teorisi gibi kuramların görüşleriyle benzer sonuçlar ortaya koymuş, aynı zamanda bu kuramlara katkı sağlamıştır. Her ne kadar feminizm şiddet mağduru kadınlar tarafından tüm yönleriyle benimsenmemiş olsa da kadınların bazı algı ve düşüncelerinde feminizmin etkileri görülmüştür. Emniyet Müdürlüklerinde Asayiş Şube Müdürlükleri bünyesinde Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Büro Amirlikleri kurulmuş ve aile içi ve kadına karşı şiddet vakalarında adli işlemler bu birimlerde yürütülmeye başlanmıştır. Bu güzel gelişmeye ek olarak gerçekleştirilecek bazı düzenlemeler ve uygulamalar, kadınların ve aile içi şiddet mağdurlarının daha etkili hizmet almasını ve soruşturmaların daha sağlıklı yürütülmesini sağlayacaktır. Önerilerden biri kolluğa ilk müracaatı esnasında kadınlarla yapılacak mülakatların aile danışmanlığı alanında yüksek lisans eğitimi almış sosyal çalışmacı, psikolog vb. gibi uzmanlar tarafından gerçekleştirilmesidir. Böylece kadınlar yaşadıkları travmayı atatabilmeleri ve kendilerini daha sağlıklı bir şekilde ifade edebilmeleri noktasında uzmanlar tarafından desteklenmiş olacaktır. Ayrıca ön görüşmede uzmanlar kadınların içinde buldukları ruhsal ve duygusal durumu tespit edip, ifadeleri sırasında kadınlarla ilgili gözlem ve değerlendirme yaparak soruşturmaya destek sağlayacaktır. Uzmanlar tarafından ön görüşmenin gerçekleştirilmesi, kadının şiddete maruz kalmamasına rağmen aile içi basit sorunların adli vakaya dönüşmesini engelleyecek ve basit anlaşmazlıklarda şiddete başvurma sorunu giderilecektir. Tabi ki başvuran her kadının bir takip sürecine alınması ve bu sürecin zorunlu olması çok önemlidir. Zorunlu kılınma sebebi kadınların bu süreçte tehdit, baskı veya yönlendirme gibi unsurlarla yaşadığı sorunları dile getirmekten imtina etmesinin önlenmesidir. Sürecin takibinin sonlandırılmasının veya alınacak tedbirin daha üst seviyeye çıkarılmasının polis, sosyal hizmet uzmanı ve avukat gibi meslek mensuplarından oluşan bir heyet kararıyla gerçekleşmesi gerekir. Heyetteki her meslek

mensubu, taraflarla kendi alanında görüşmeler yaparak ortak bir kanaate varmalı ve düzenlediği raporla şiddet mağduru olan veya olma ihtimali bulunan kadının takip sürecinin devamı hakkında karar vermelidir. Eğer kadın her şekilde takip edilmesini isterse, bu durumda süreç devam ettirilmelidir. Burada önemli olan nokta bu süreçte heyetin, tarafların arasındaki sorunları çözme gayreti içinde olması gerektiğidir. Uygulamada basit anlaşmazlıklarda dahi kadınların erkeği cezalandırmak gibi sebeplerle evden uzaklaştırma kararı aldıkları görülmektedir. Erkeğin evden uzaklaştırılması erkeği mağdur etmekte, bu mağduriyet ve çaresizlik duygusu erkeğin daha fazla öfkelenmesine neden olmaktadır. Bu nedenle evden uzaklaştırılan erkeğin çaresiz bırakılmaması, aksine şiddet uygulayan kişilere yönelik hizmet verecek bir kamu kuruluşunda zorunlu olarak yatılı öfke kontrol programlarına dâhil edilmesi gerekir. Bu programlarda şiddet uygulayan kişiye aile içi iletişim, öfke kontrolü, stresle baş etme yöntemleri, krize müdahale vb. konularda eğitimler verilmeli ve varsa davranış bozuklukları, alkol ve uyuşturucu bağımlılığı gibi sorunları giderildikten veya ruhsal bozuklukları tedavi edildikten sonra evine dönmesi sağlanmalıdır. Aksi takdirde erkeğin evden uzaklaştırılarak yalnızlığa ve çaresizliğe mahkûm edilmesi, erkeğin kaybedecek bir şeyi kalmadığı hissine kapılmasına sebebiyet vererek, kendisini bu noktaya getiren kişiye karşı kin ve nefret duygularını yoğunlaştıracaktır.

Bir diğer yasal düzenleme önerisi de sadakatsizliğin cezalandırılması gerektiğidir. Araştırmamızda aldatma, namusa leke getirme gibi sebeplerle işlenen kadına şiddet suçlarının gerekçeleri şiddet mağduru bazı kadınlar tarafından haklı olarak görülmüştür. Aile içinde bir tarafın sadakatsizliği diğer aile bireyinin derin bir üzüntü duymasına, öfkelenmesine ve şiddete başvurmasına neden olabilmektedir. Günlük yaşamda da bu sebeplerle işlenen kadın cinayetlerinde erkeklerin pişmanlık duymadıkları gözlenmektedir. Kadına şiddetin haklı gerekçesi olarak görülen bu gerekçelerin ortadan kaldırılması için acilen yasal düzenlemelerin yapılması gerekmektedir.

Kaynakça

- 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun (2012). *T.C. Resmi Gazete*, Sayı: 28239, Tarih: 20.03.2012.
- Akıncı, F. S. (2018). *Kriminoloji*. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Aktaş, A. M. (2006). *Aile içi şiddet kadının ve çocuğun korunması*. Ankara: Elma Yayınevi.
- Altınbaş, D. (2006). Feminist tartışmalarda liberal feminizm. *Kadın Araştırmaları Dergisi*, 9, 21-52.
- Atan, M. (2015). Radikal feminizm: “kişisel olan politiktir” söyleminde aile. *The Journal of Europe/Middle East Social Science Studies*, 2, 1-21.
- Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7, 231-274.
- Demirel, P. (2017). *Yetişkin suçluluğuna neden olan sosyoekonomik faktörler* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Diyanet İşleri Başkanlığı. (2014). *Türkiye’de dini hayat araştırması*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Göçeri, N. (2010). *Kadın hareketi tarihi*. Ankara: Bizim Büro Basımevi.
- Gökulu, G. (2019). Sembolik etkileşimci teorinin gündelik yaşam sosyolojisine katkıları. *Ekev Akademi Dergisi*, 23, 80-92.
- Güneş, H. N. (2018). Feminist akımlarda aile. *Social Sciences Research Journal*, 3, 142-153.
- İçli, T. G. (2007). *Kriminoloji*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- İlter, N. (2014). *Toplumsal cinsiyet gerilimleri üzerinden feminizmi tartışmak*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Mardin Artuklu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mardin.

- Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (2021). *Kadına yönelik şiddetle mücadele iv. ulusal eylem planı*. 2021-2025.
- Köseoğlu, M. (2018). Kadına yönelik şiddet sorununun sosyalleşme süreci ve toplumsal cinsiyet rolleri çerçevesinde değerlendirilmesi. *Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 42, 77-96.
- Sağlam, M. A. (2020). Feminist kuramda kadının politik ekonomisi ve dönüşümü. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, 46, 394-412.
- Şen, Y. F. (2018). Şiddet siyasal şiddet ve terör. S. Haklı (Ed.), *Radikalleşme şiddet ve terörizm* (63-75) içinde. Ankara: Polis Akademisi Yayınları.
- Şenol, Ş. (2012). *Araştırma ve örnekleme yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Taştan, C. & Yıldız, A. (2020). *Kadına yönelik ölümcül şiddet vakalar, maktüller ve failler*. Ankara: Polis Akademisi Yayınları.
- Türkiye Diyanet Vakfı (2006). *İlmihal İslam ve toplum*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Wallace, R. A. & Wolf, A. (2012). *Çağdaş sosyoloji kuramları: Klasik geleneğin geliştirilmesi*. (M. R. Ayas & L. Elburuz, Çev.). Ankara: Doğu Batı Yayınları.

Araştırmacıların Katkı Oranı:

1. Yazar: %60

2. Yazar: %40

Çatışma Beyanı: Yazarlar arasında veya diğer kurumlarla herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Destek ve Teşekkür Beyanı: Belirtilmemiştir.